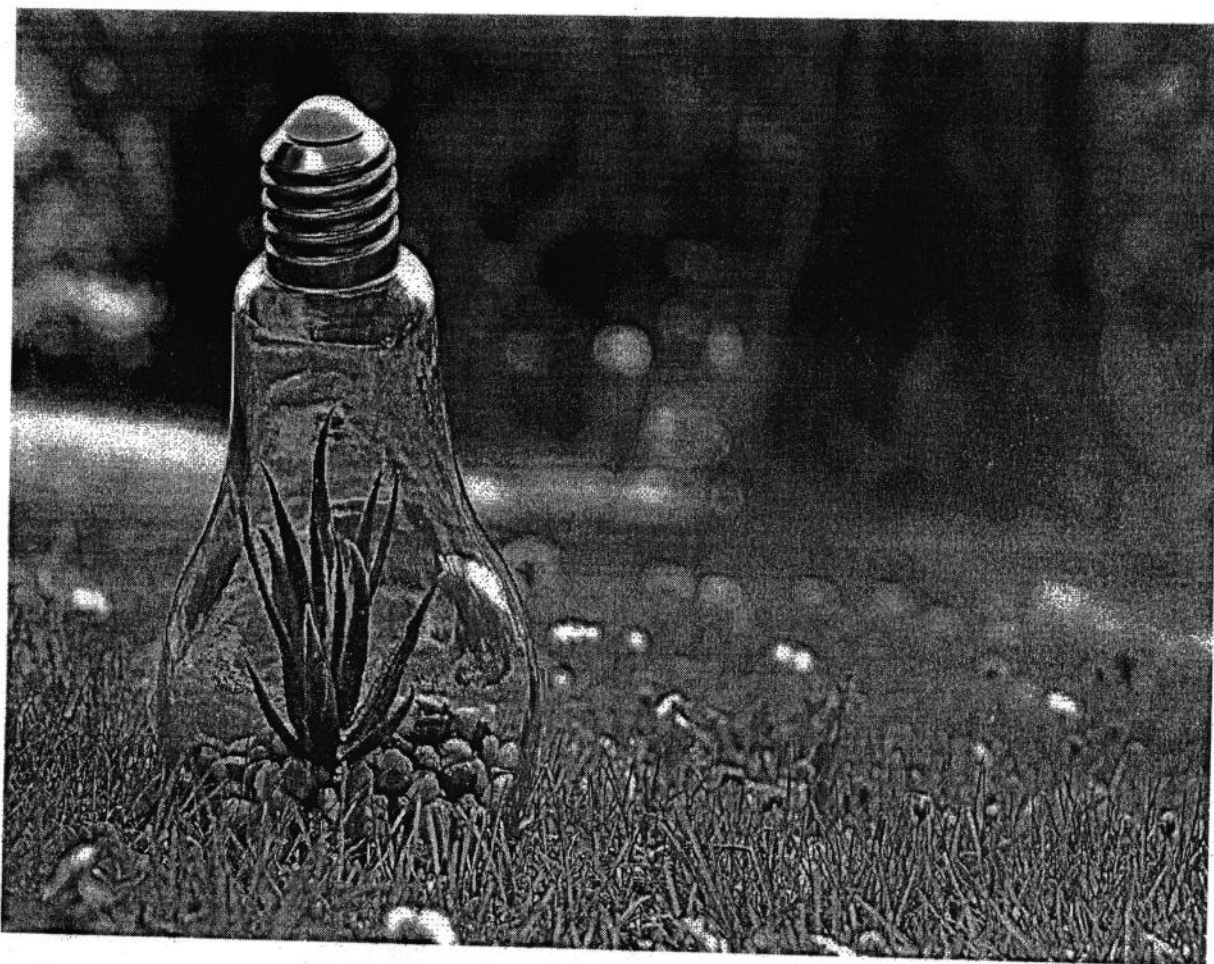

ПРОГРАМА ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ НА ОБЩИНА ТЕРВЕЛ

ЗА ПЕРИОДА 2023-2030 г.

Август 2023 г., гр.Тервел

Съдържание

I. Увод.....	3
1. Основание за разработване на програмата	5
II. Преглед на законодателството регламентиращо енергийната ефективност.....	5
2.1. Европейско законодателство.....	5
2.2. Национално законодателство.....	16
III. Преглед на стратегическите документи, обхващащи програмен период 2021-2027 и регламентиращи целите и мерките в сферата на енергийната ефективност.....	24
IV. Добри практики и научени уроци.....	27
V. Анализ на ситуацията в Община Тервел.....	29
5.1. SWOT анализ на енергийната ефективност в Община Тервел.....	42
VI. Цели на енергийната политика на Община Тервел.....	43
6.1. Цели и подцели.....	43
6.2. Приоритети	44
VII. Програми, дейности, мерки.....	46
7.1. Предвидени дейности по енергийна ефективност в обхвата на програмата – обекти, за които Община Тервел има задължение да реализира мерки за енергийна ефективност.....	46
7.2. Обследване за енергийна ефективност.....	50
7.3. Мерки за подобряване на енергийната ефективност на територията на Община Тервел	50
8. Специфични цели и мерки за повишаване на енергийната ефективност, очаквани резултати и индикатори за тяхното измерване.....	55
9. Очаквани ефекти.....	61
10. Етапи на изпълнение.....	62
11. Наблюдение и контрол.....	62

I.УВОД

Темата за енергийната ефективност е особено актуална днес и това не е поредното течение в обществено-икономическия живот. Интересът на хората към енергийна ефективност е продиктуван както от естествения стремеж за намаляване на разходите, така и от все по-често проявяващи се неблагоприятни последици върху климата, дължащи се на увеличаване на емисиите от парникови газове. Изменението на климата е заплаха за устойчивото развитие. След години на задълбочени изследвания научната общност прие, че предизвиканите от човека емисии на парникови газове са главната причина за повишаването на средната температура на Земята през последните 250 години.

От края на миналия век до момента във всички държави членки на ЕС и в световен мащаб се прилагат целенасочени и реализирани чрез конкретни действия политики за внедряване на мерки за енергийна ефективност във всички сектори на живота. Основните измерители за енергийна ефективност са три:

1. **Количествата емисии на парникови газове:** Парниковите газове представляват група газове, които допринасят за глобалното затопляне и изменението на климата. Протоколът от Киото, екологично споразумение, прието от много от страните по Рамковата конвенция на ООН за изменението на климата (UNFCCC) през 1997 г. за ограничаване на глобалното затопляне, обхваща шест парникови газове: въглероден диоксид (CO₂), метан (CH₄), диазотен оксид (N₂O) и така наречените F-газове (хидрофлуоровъглероди и перфлуоровъглероди) и серен хексафлуорид (SF₆). Преобразуването им в еквивалент въглероден диоксид (или CO₂ екв.) прави възможно сравняването им и определянето на техният индивидуален и общ принос към глобалното затопляне.

2. **Първичното и крайното потребление на енергия:** първичното потребление на енергия представлява общото енергийно търсене на дадена страна. То обхваща потреблението на самия енергиен сектор, загубите по време на преобразуването (например от нефт или природен газ в електричество) и разпределението на енергия и крайното потребление от крайни потребители;

3. **Делът на възобновяемата енергия в потреблението на енергия:** Възобновяемите енергийни източници обхващат слънчева топлинна и фотоволтаична енергия, хидроенергия (включително приливи, вълни и океанска енергия), вятър, геотермална енергия и всички форми на биомаса (включително биологични отпадъци и течни биогорива).

Парникови газове: Създадените от човека емисии на парникови газове са предимно страничен продукт от изгарянето на горива в електроцентрали, автомобили или домове. Земеделието и депата за отпадъци също са източници на емисии на парникови газове.

През 2019 г. емисиите на парникови газове в ЕС са били с над 1 милиард тона въглероден диоксид еквивалент (CO₂ екв.) по-ниски от тези през 1990 година. Това съответства на 24 % намаление в сравнение с нивата от 1990 г., което е повече от Целта на ЕС за намаляване с 20 % до 2020 година. Новата цел за 2030 г. е 55 % намаление на емисиите на парникови газове в сравнение с 1990 година и тя изглежда напълно достижима. През 2019 г. индустриите за производство на енергия, изгарянето на горива от потребителите и транспортният сектор имат еднакъв дял в общите емисии на парникови газове (25,8 % всеки). В сравнение с 1990 г. дялът е намалял за всички сектори, с изключение на дялът на транспорта, който нараства от 14.8 % през 1990 г. на 25.8 % през 2019 г., и селско стопанство, чийто дял леко нараства от 9.9 % до 10.3 %. Вероятни причини за чувствителното нарастване на дела на парниковите газове от транспорта са:

-Чувствителното увеличаване на броя на транспортните средства в ЕС;

-Въвеждането на мерки за енергийна ефективност в сектори, които са традиционни емитенти на парникови газове – енергийни индустрии, различни производствени процеси и такива, при които има изгаряне на горива (с изключение на транспорта).

Емисиите на парникови газове са били под нивата от 1990 г. в 22 държави членки, в т.ч. и България. Най-големите намаления, над 50 %, са регистрирани в Естония, Румъния, Литва и Латвия.

Първично и крайно потребление на енергия: В сравнение с 2010 г. първичното енергийно потребление е намаляло в 25 държави членки, със спад от 20 % или повече, в Гърция (-28 %), Дания (-23 %), Естония (-22 %) , Италия (-21 %) и Малта (-20 %). Крайното енергийно потребление е намаляло в 21 държави членки, като най-големият спад е в Гърция (-25 %) и Италия (-20 %). Между 2019 и 2020 г. първичното и крайното енергийно потребление регистрират значителни намаления до голяма степен поради ограниченията, свързани с COVID-19.

Възобновяемата енергия: На ниво ЕС дялът на възобновяемата енергия в потреблението на енергия се увеличава стабилно от 9.6 % през 2004 г. до 22.1 % през 2020 г., като по този начин надвишава целта на ЕС от 20 % възобновяеми енергийни източници до 2020 година. Увеличеният дял на възобновяемите енергийни източници през 2020 г. е отчасти предизвикан от намаляване на потреблението на изкопаеми горива, причинено от пандемията от COVID-19. Новата цел на ЕС за 2030 г. е 32 % (целта е в процес на преразглеждане). Швеция е имала най-висок дял от възобновяеми енергийни източници (60.1 % от енергийното потребление) през 2020 г., следвана от Финландия (43.8 %) и Латвия (42.1 %). За разлика от тях, Малта (10.7 %), Люксембург (11.7 %) и Белгия (13.0 %) регистрират най-нисък дял на възобновяемите енергийни източници в енергийното потребление. Разликите произтичат от вариациите в обезпечеността с природни ресурси, най-вече в потенциала за изграждане на водноелектрически централи и в наличността на биомаса. Всички държави членки са увеличили своя дял от възобновяема енергия между 2004 г. и 2020 г., като поне

седемнадесет са удвоили своя дял. За България, при цел за 2020 г. за дял на възобновяемата енергия 16,00%, постигнатото ниво е 23,3 %.

1. Основание за разработване на програмата:

Програмата за енергийна ефективност на Община Тервел се разработва на основание чл.11 от Закона за енергийната ефективност, обн. ДВ. бр.98 от 14 Ноември 2008г., изм. ДВ. бр.6 от 23 Януари 2009г., изм. ДВ. бр.19 от 13 Март 2009г., изм. ДВ. бр.42 от 5 Юни 2009г., изм. ДВ. бр.82 от 16 Октомври 2009г., изм. ДВ. бр.15 от 23 Февруари 2010г., изм. ДВ. бр.52 от 9 Юли 2010г., изм. ДВ. бр.97 от 10 Декември 2010г., изм. ДВ. бр.35 от 3 Май 2011г., изм. ДВ. бр.38 от 18 Май 2012г., изм. ДВ. бр.15 от 15 Февруари 2013г., изм. и доп. ДВ. бр.24 от 12 Март 2013г., изм. и доп. ДВ. бр.59 от 5 Юли 2013г., изм. ДВ. бр.66 от 26 Юли 2013г., изм. ДВ. бр.22 от 11 Март 2014г., изм. ДВ. бр.33 от 11 Април 2014г., изм. ДВ. бр.98 от 28 Ноември 2014г.

Целта на аналитичната ѝ част е да разгледа действията на субектите в Община Тервел (публични и частни) за повишаване на енергийната ефективност на различните видове инфраструктура и производствени мощности в контекста на:

- европейското и националното законодателство в сферата на енергийната ефективност;
- актуалните стратегически документи на национално и регионално ниво;
- устойчиви добри практики от България и други страни;
- общинските стратегически документи в сферата на енергийната ефективност;
- генерирани в рамките на проекта концепции/проектни идеи за интегрирани териториални инвестиции, насочени към подобряване на енергийната ефективност в Община Тервел.

II. Преглед на законодателството регламентиращо енергийната ефективност

2.1. Европейско законодателство

През 2018 г. лидерите на ЕС определиха цел от 32,5% за намаляване на потреблението на енергия в ЕС до 2030 г. През март 2023 г. те се споразумяха за цели за намаляване на първичното и крайното енергопотребление в ЕС съответно с 38% и 40,5% до 2030 г. По тази причина енергийната ефективност е стратегически приоритет за енергийния съюз, който почива на принципа „енергийната ефективност на първо място“. Бъдещата политическа рамка за 2030 г. и периода след 2030 г. е в процес на обсъждане.

Правно основание за възможността за определяне на цел за постигане в сферата на енергийната ефективност е член 194 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС).

Директивата за енергийна ефективност (2012/27/ЕС) към 2020, която влезе в сила през декември 2012 г., изисква от държавите членки да поставят индикативни

национални цели за енергийна ефективност, като по този начин гарантират осъществяването на водещата цел на ЕС – редуциране на енергийното потребление с 20% до 2020 г. В абсолютно изражение енергийното потребление на ЕС до 2020 г. трябваше да бъде не повече от 1474 и 1078 милиона тона нефтен еквивалент съответно за първична и крайна енергия. Държавите членки имаха свободата да направят тези минимални изисквания по-строги, тъй като се стремят да пестят енергия. Също така директивата въведе обвързващ набор от мерки, които да подпомогнат държавите членки в постигането на тази цел и определи правно обвързващи правила за крайните потребители и доставчиците на енергия. От държавите членки се изискваше да публикуват своите тригодишни национални планове за действие в областта на енергийната ефективност;

Преработената Директива за енергийната ефективност към 2030 г. Принципът „енергийната ефективност на първо място“, който има за цел да гарантира сигурни, устойчиви, конкурентоспособни и достъпни енергийни доставки в ЕС, е един от основните принципи на енергийния съюз. През ноември 2018 г., като част от пакета „Чиста енергия за всички европейци“, Комисията предложи преразглеждане на Директивата за енергийната ефективност, с което се увеличават целите на ЕС за намаляване на първичното и крайното потребление на енергия до 32,5% до 2030 г.;

Директива (ЕС) 2010/31 (Директивата относно енергийните характеристики на сградите), изменена през 2018 г., има за цел да гарантира, че до 2050 г. всяка държава членка разполага с високо енергийно ефективен и декарбонизиран сграден фонд. С Директивата относно енергийните характеристики на сградите се въвеждат задължителни дългосрочни стратегии за саниране за държавите членки, за да се подпомага санирането на националния сграден фонд както от обществени, така и от частни сгради, за постигане на високо енергийно ефективен и декарбонизиран сграден фонд до 2050 г. С нея също така се ускорява преобразуването на съществуващите сгради в „сгради с почти нулево потребление на енергия“ до 2050 г., с което се изисква всички нови сгради да бъдат с близко до нулево нетно потребление на енергия от 2021 г. нататък, и бива подпомагана модернизацията на всички сгради с „умни“ технологии;

Стратегията за вълната на саниране: През октомври 2020 г. Комисията публикува нова стратегия за насърчване на санирането, озаглавена „Вълна на саниране за Европа – екологизиране на нашите сгради, създаване на работни места, подобряване на живота“, която има за цел поне да удвои темповете на саниране през следващите 10 години и да гарантира, че санирането ще доведе до по-голяма енергийна и ресурсна ефективност. Инициативата „Вълна на саниране“ ще се основава на мерките, договорени в рамките на пакета „Чиста енергия за всички европейци“, по-специално изискването всяка държава членка да публикува дългосрочна стратегия за саниране на сградите, както и свързаните със сградния фонд аспекти на националните планове в областта на енергетиката и климата на всяка държава от ЕС.;

В рамките на пакета за енергийния съюз Комисията постави началото на стратегия на ЕС в сферата на отоплението и охлаждането на 16 февруари 2016 г. Стратегията

включваше планове за увеличаване на енергийната ефективност на сградите, подобряване на връзките между електроенергийните системи и системите за централно отопление, които биха увеличили значително използването на възобновяема енергия, и насърчава повторното използване на отпадна охладителна или отоплителна енергия, генерирани от промишлеността. В пакета „Чиста енергия за всички европейци“ бяха включени законодателни разпоредби за настоящата стратегия.;

Енергийна ефективност на продуктите: ЕС въведе няколко мерки относно енергийната ефективност на продуктите, включително изисквания за екопроектиране на продукти, свързани с енергопотреблението (Директива 2009/125/ЕО) и определяне на рамка за енергийно етикетиране (Регламент (ЕС) 2017/1369). Новата рамка за етикетиране на енергийната ефективност на продуктите премахва оценките A +, A ++ или A +++ и се връща към по-опростена скала A-G.;

На 23 юни 2016 г. Европейският парламент прие **резолуция** относно доклада за изпълнението на Директивата относно енергийната ефективност, в която се прави заключението, че съществуващата директива не е приложена по задоволителен начин, и призова държавите членки да приложат директивата бързо и изцяло.

На 13 септември 2016 г. Парламентът прие **резолуция** относно стратегията на ЕС в сферата на отоплението и охлаждането, в която призовава Комисията да съсредоточи действията върху мерки за енергийна ефективност на сградите, особено в енергийно бедни домакинства.

На 17 януари 2018 г. Парламентът прие **изменения на първо четене** резолюция с призив за цел от минимум 35% за повишаване на енергийната ефективност в ЕС до 2030 г., което е по-високо от предложените от Комисията 30%.

На 15 януари 2020 г. Парламентът прие **резолуция** относно Европейския зелен пакт, в която призовава за преразглеждане на Директивата относно енергийната ефективност и Директивата за енергийната ефективност на сградите в съответствие с по-амбициозните цели на ЕС в областта на климата и за засилване на тяхното прилагане чрез обвързващи национални цели, като се обръща специално внимание на уязвимите граждани, като същевременно се отчита необходимостта от икономическа предсказуемост за съответните сектори.

На 17 септември 2020 г. Парламентът прие **резолуция** в подкрепа на максималното използване на потенциала за енергийна ефективност на сградния фонд на ЕС, като призова Комисията да разработи последователни мерки за стимулиране на по-бързо и по-задълбочено саниране на сградите.

На 14 септември 2022 г. Парламентът прие **изменение** относно преразглеждането на Директивата за енергийната ефективност, с което леко повиши целта на ЕС за намаляване, свързано с енергийната ефективност, предложена от Комисията като част от нейния план *RepowerEU*, до най-малко 13% от крайното потребление на енергия до 2030 г. в сравнение с прогнозите за 2020 г. Това е равностойно на цели за намаляване